

## Czynność soli kuchennéy na inné sole w roztworach.

(fakta)

1. Do roztworu już nasyconého saletranu potażu (saletry) dodawszy *solniku sodu* (soli kuchennéy) nowa w tym roztworze ilość saletranu rozpuścić się będzie mogła.

2. *Solnik sodu* osadza z roztworów:

siarczan sody, a ciepło podnosi się o 11, 15 stustop.

Siarczan potażu;	-	-	-	-	0,62.
------------------	---	---	---	---	-------

Siarczan amoniaku;	-	-	-	-	10,00.
--------------------	---	---	---	---	--------

Siarczan magnezyi;	-	-	-	-	3,75.
--------------------	---	---	---	---	-------

Saletran sody;	-	-	-	-	5,60.
----------------	---	---	---	---	-------

Saletran magnezyi;	-	-	-	-	0,30.
--------------------	---	---	---	---	-------

Solnik potassu;	-	-	-	-	6,15.
-----------------	---	---	---	---	-------

Wodosolan amoniaku;	-	-	-	-	5,00.
---------------------	---	---	---	---	-------

Solnik barytu;	-	-	-	-	3,75.
----------------	---	---	---	---	-------

3. *Solnik sodu* nie osadza z tych roztworów:

Siarczanu wapna; a ciepłomierz zniża się o 0,20.

Siarczanu glinki;	-	-	-	-	1,40.
-------------------	---	---	---	---	-------

Saletranu baryty;	-	-	-	-	1,90.
-------------------	---	---	---	---	-------

Saletranu potażu; ciepłomierz nie odmierza się.

4. *Solnik sodu* nie rozpuszcza się w roztworach saletranu wapna i solniku wapnianu.—

5. *Solnik sodu* rozpuszcza się łatwiej niż w wodzie dystylowaney w roztworach siarczanu glinki i siarczanu wapna.

6. W żadnym przypadku *solnik sodu* nie osa-

dza wszystkiéy soli z roztworu do którego iest dodany. —

Pierwsze z tych postrzeżeń iest P. *Léméry* syna, (Memoires del' Academie des sceinces pour 1716. et 1727) reszta P. *Vauquelin* (Annales de Chimie XIII. 86;) następujące zaś są, P. *Longchamp* (Annales de Chimie et de physique T. IX. p. 10).

7. W temperaturze 18<sup>o</sup> stustop: roztwór nasycony saletry ma ciężkość gatunkową 1,151 i składa się z:

Wody	—	78,37	} 100.	gran.
Saletry	—	21,63		

Utrzymując zawsze iednostayną temperaturę, iezeli do tégo roztworu doda się soli kuchennéy:

gran 5, rospuści się znowu saletry gran 0,746.

— 10, — — — — — 1,267.

— 15 — — — — — 1,658.

— 20 — — — — — 1,827.

— 25 — — — — — 2,583.

— 26 85 — — — — — 3,220.

ostatnie iest *maximum* ilości soli kuchennéy, jaką na temperaturę 18<sup>o</sup> stustop. roztwór ciągle nasycony saletranu potażu rozpuścić może. W temperaturze więc 18<sup>o</sup>, solnik sodu powiększa rozpuszczalność saletranu potażu o 3,22 na 21,63 to iest więcéy *troche* jak o część siódma.

8. W temperaturze  $4^{\circ}$  stup: 61, 74 gran wody nie mogą rozpuścić jak 9, 83 gran saletry: a w teyże temperaturze roztwór nasycony saletry i soli kuchennéy składa się z:

Wody	—	61, 74	} 100 gran
Saletry	—	16, 06	
Soli kuchennéy		22, 20	

w temperaturze więc  $4^{\circ}$  solnik sodu podnosi rozpuszczalność saletranu potażu o 6, 23 na 9, 83, to jest znacznie o więcej iak o połowę.

*O odmianach temperatury na jednémże miejscu w różnych głębokościach i różnych porach roku.*

P. Ferguson, w ogrodzie swoim w Szkocyi w Abbotshall pod  $56^{\circ} 10'$  szerokości północnéy położonym a około 50. stóp wyniesionym nad powierzchnią morza, czynił doświadczenia z czterema cieplomierzami w głębokości jednéy, dwóch, czte-rech i ośmiu stóp wzięmi zakopanými, a średnie wypadki postrzeżeń ięgo przez dwa lata 1816 i 1817 ciągle czynionych, wystawione są w następujący tablicy urządzoney podług podziału stustopniowégo. — Szkoda tylko, że P. Ferguson nie dołączył wypadków podobnych postrzeżeń z cieplomierzem przy powierzchni ziemi czynionych.